

بررسی وضعیت ارایه خدمات اطلاعات سلامت کتابخانه‌های عمومی شهر تهران

مریم عندلیب‌کندری^۱، احمدرضا ورناصری^۲، مریم قنبری‌خشنود^۳، سیدعابدین حسینی‌آهنگری^{۴*}، محمدکریم صابری^۵، حمید بورقی^۶

چکیده

زمینه و هدف: این پژوهش با هدف بررسی نقش نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در ارایه خدمات اطلاعات سلامت در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران، براساس دیدگاه کتابداران شاغل در این کتابخانه‌ها انجام شد.

روش بررسی: روش پژوهش به لحاظ هدف از نوع کاربردی و به لحاظ نحوه گردآوری داده‌ها از نوع توصیفی است که به صورت پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری ۱۵۰ کتابدار کتابخانه‌های عمومی شهر تهران است. ابزار گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه‌ی محقق ساخته است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS انجام شد.

یافته‌ها: وضعیت منابع اطلاعات سلامت موجود در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران در اکثر منابع کم و بسیار کم است. میزان آشنایی کتابداران به موضوع‌های حوزه بهداشت و سلامت عمومی ۲۰ درصد است. میزان آشنایی کتابداران با خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت، با ۷۷/۴ درصد کم و بسیار کم است. میزان شرکت کتابداران در کارگاه‌های اطلاع‌رسانی پزشکی، با ۷۰ درصدی کتابداران روبروست. آشنایی کتابداران با خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت کم و بسیار کم است. ۶۰ درصد از کتابداران با سامانه‌های اطلاعاتی پزشکی آشنایی ندارند. درصد آشنایی کتابداران با وب‌سایت‌های داخلی حوزه پزشکی با ضعف ۶۰ تا ۷۸ درصدی روبرو است. درصد آشنایی کتابداران با وب‌سایت خارجی بین‌المللی حوزه سلامت متوسط است. کتابداران دلیل اصلی برای ارایه‌ی خدمات گزینشی اطلاعات سلامت را ارتقای سطح سواد سلامت در جامعه می‌دانند. تقریباً ۴۰ درصد از مراجعه‌کنندگان نسبت به بیماری‌های واگیردار و غیرواگیردار در یک ماه تا سه بار درخواست دارند. همچنین مانع اصلی جهت ارایه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت، نداشتن فرصت کافی توسط کتابدار برای ارایه‌ی خدمات است

نتیجه‌گیری: کتابخانه‌های عمومی کشور باید تدابیری بیندیشد که کتابداران را با حوزه‌ی اطلاعات سلامت آشنا کرده و سیاست‌هایی را در این زمینه اعمال نمایند. می‌توان با توجه به امکانات فنی مناسب کتابخانه‌های عمومی شهر تهران به ایجاد و دسترسی سامانه‌ها و وب‌سایت‌های حوزه بهداشت و سلامت داخلی و خارجی اقدام کرد و منابع و مدارک اطلاعات سلامت کتابداران را گسترش داد.

واژه‌های کلیدی: اطلاعات سلامت، کتابخانه عمومی، شهر تهران، اشاعه‌ی گزینشی

دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۶/۲

پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۱۰/۱۰

* نویسنده مسئول:

سیدعابدین حسینی‌آهنگری؛

دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی همدان

Email:

A.ahangari@umsha.ac.ir

۱ کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۲ دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۳ دانشجوی دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

۴ استادیار گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

۵ دانشیار گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، خراسان شمالی، ایران

۶ استادیار گروه فناوری اطلاعات سلامت، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

مقدمه

سلامت مردم یکی از باارزش‌ترین سرمایه‌ها در تمامی جوامع است. کاراترین و مناسب‌ترین روش حفظ، تأمین و ارتقای سلامت مردم، بهره‌مندی از اطلاعات و دانش است (۱). وجود جامعه‌ی سالم و آگاه منوط به توجه به سلامت همه‌ی اقشار آن جامعه و توجه به اجزای کوچک‌تر آن جامعه، مانند اجتماعات کوچک و خانواده‌های موجود در آن است (۲). انسان‌ها مسئول سلامت زندگی خود هستند و برای بر عهده گرفتن این مسئولیت، نیازمند اطلاعات و دانشی قابل اعتماد هستند که در بهبود فرایند خوددرمانی و یا جهت دادن به تعامل با کارکنان پزشکی و اعضای خانواده مفید باشد (۳). اطلاعات سلامت شامل طیف وسیعی از اطلاعات است که می‌تواند در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با سلامت فردی و اجتماعی مؤثر باشد (۴). این نوع اطلاعات که امروزه از طریق منابع متفاوت جستجو و استفاده می‌شود، معمولاً به افراد کمک می‌کند تا رفتارهای خود را در حوزه‌ی سلامت ارزیابی نموده و تغییر دهند (۵). اطلاعات سلامت را هر واقعیت یا یافته‌ی داده‌ی مؤثر یا مرتبط با سلامت جسمی و روانی و اجتماعی یا آسایش افراد یا گروه‌هایی از افراد تعریف می‌کنند (۶). مطالعات نشان می‌دهد که طی سال‌های اخیر با افزایش روزافزون منابع الکترونیکی، در دسترس بودن فناوری‌های گسترده‌ی اطلاعات و ارتباطات و همچنین افزایش تعداد منابع رایگان اطلاعاتی مانند راهنماها و اطلاعات پزشکی، بهداشتی و سلامتی، مراجعه به کتابخانه‌ها برای کسب اطلاعات پزشکی و سلامت افزایش یافته است. به گونه‌ای که بسیاری از کتابخانه‌ها تغییر و تحول‌هایی برای ارائه بهتر خدمات اطلاعات پزشکی و بهداشتی در نظام خود به وجود آورده‌اند (۷-۹). کاربران نیز نقش کتابخانه‌ها را در کسب اطلاعات سلامت مؤثر دانسته‌اند (۱۰) به طوری که در پژوهشی ۶۰ درصد شرکت‌کنندگان انگیزه‌ی استفاده از کتابخانه را کسب اطلاعات پزشکی و سلامت می‌دانند و اطلاعات پزشکی و سلامت جزو موضوعات برتر آن‌ها بوده است (۱۱). اما همه جستجوگران اطلاعات سلامت، مهارت لازم برای بازیابی اطلاعات را ندارند و اینترنت نیز همواره دارای منبع اطلاعاتی دقیق، قابل اعتماد و معتبر نیست. بسیاری از این افراد در مواجهه با اطلاعات سلامت و بهداشت دانش کافی در ارزیابی و بررسی کیفیت مطالب بهداشتی را ندارند و حتی تصورات غلط نسبت به مسایل سلامت در آن‌ها ایجاد می‌شود (۱۲). در این میان، کتابخانه‌های عمومی به عنوان یکی از نهادهایی که طیف وسیعی از کاربران را در بر می‌گیرند و ارتباط گسترده‌تری با جامعه دارند، سهم عمده‌ای در ارتقای سلامت افراد جامعه، آگاهی و پیشرفت روزافزون مخاطبان

و کاربران خود دارند (۱۳).

کتابخانه‌های عمومی یکی از اولین نقطه‌های دسترسی برای افرادی هستند که به دنبال اطلاعات سلامت می‌باشند، به ویژه در دوران قبل از ظهور اینترنت، کاربران به کتابخانه‌های عمومی مراجعه می‌کردند تا به منابع سلامت بی‌خطر، بی‌طرف و ارزان دسترسی یابند. همچنین، تحقیقاتی که نظر ذینفعان کتابخانه‌های عمومی را در خصوص منابع اطلاعات سلامت بررسی کرده‌اند، اغلب مصرف‌کنندگان کتابخانه‌های عمومی را به عنوان منابع قابل اعتماد برای اطلاعات سلامت معرفی کرده و از ارزشمندی اطلاعات آن‌ها در تصمیمات مراقبت‌های بهداشتی گفته‌اند (۱۴). نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، به عنوان متولی اصلی کتابخانه‌های عمومی، مورد اعتماد جامعه است و با توجه به اهداف کتابخانه‌های عمومی که تشخیص و پاسخ به نیاز اطلاعاتی جامعه استفاده‌کننده است، لازم است منابع و خدمات بسیاری برای کاربران با علایق مختلف در دسترسی به اطلاعات فراهم سازد. از طرفی، با توجه به تقاضاهای رو به رشد افراد برای کسب منابع اطلاعات سلامت، این نگرانی وجود دارد که چگونه می‌توان به اطلاعات مناسب و معتبر دسترسی پیدا کرد و کتابخانه‌های عمومی چه نقشی می‌توانند در این زمینه ایفا کنند (۱۵). از آنجا که رویکرد و مقصد نهایی کتابخانه‌های عمومی حرکت به سمت تأمین نیاز جامعه است، کتابداران این کتابخانه‌ها باید از محیط کتابخانه‌ها به سمت جامعه حرکت کنند و اثرگذاری و توانمندی خود را در گزینش دسترس‌پذیر کردن و اشاعه‌ی منابع اطلاعاتی سلامت متناسب با علایق و نیاز اطلاعاتی شخصی مخاطبان خود نشان دهند (۱۶). اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت از جمله روش‌های خدمات اطلاع‌رسانی جاری است که به منظور انطباق اطلاعات سلامت با خواسته‌های مراجعان برای استفاده‌ی بیش‌تر و بهتر از منابع کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، ضرورت یافته است (۱۷). اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت، خدمات ویژه‌ای است که نیاز کاربران به آن جهت می‌دهد. اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت اساساً به کاربر اختصاص داشته و نه تنها خدمات آگاهی‌رسانی جاری را بلکه در حوزه‌ی خاص اطلاعات سلامت، خدماتی را به کاربر ارائه می‌دهد. هدف اصلی اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات، در دسترس قرار دادن مناسب‌ترین اطلاعات منطبق با حوزه مورد علاقه کاربر و صرفه‌جویی در زمان و نیروی انسانی در فرایند یافتن اطلاعات است (۱۸). از نظر علوم‌شناختی نیز یک کتابدار باید اطلاعات جامعی از کاربران خود داشته باشد و با ویژگی‌های شخصیتی وی آشنا باشد تا در شرایط لازم نسخه‌ی مناسب را تحویل او دهد (۱۹). رسالت کتابدار این است که با پالایش

بر این اساس، اولویت‌دهی به کاربران این کتابخانه‌ها و توجه به نیازها و علایق آن‌ها، شکل‌گیری و یا گزینش بخشی از خدمات کتابخانه‌های عمومی در قالب اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت، بستر مناسبی برای تأثیرگذاری کتابخانه‌ها در امر مهم و حیاتی سلامت کاربران این کتابخانه‌ها فراهم خواهد آورد (۲۸).

در همین راستا، طبق نتایج پژوهش جولاهی و همکاران (۱۳۹۵) ویژگی‌های تولیدکننده و توزیع‌کننده‌ی اطلاعات سلامت به‌عنوان الگوی مناسب برای اطلاع‌رسانی پزشکی و سلامت در کتابخانه‌های عمومی مشخص شدند که وجود توانایی‌های بالا در وزارت بهداشت مانند نیروهای متخصص در وزارت بهداشت، دسترسی به منابع اطلاعات سلامت و توانایی کتابداران آموزش‌دیده و وجود مخاطب عمومی در کتابخانه‌های عمومی بود (۲۲).

در ارایه الگوی پیشنهادی توسط عندلیب کندری و همکاران خدمات مبتنی بر اطلاعات سلامت در کتابخانه‌های عمومی دارای پنج مقوله است که عبارتند از: «شناسایی نیاز کاربر»، «برنامه‌ریزی»، «ارزیابی»، «موانع»، «عوامل پیش‌برنده»، نتایج پژوهش نیز حاکی از آن بود که انتظارات کتابداران از نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در زمینه‌ی خدمات مبتنی بر ارایه اطلاعات سلامت عبارتند از: همکاری نهاد کتابخانه‌های عمومی با سازمان‌های حوزه‌های بهداشت، رویکرد نیازسنجی و برنامه‌ریزی در زمینه‌ی اطلاعات سلامت، استفاده از روش‌های اطلاع‌رسانی گسترده، ارزیابی، سازماندهی منابع اطلاعات سلامت، موانع زیرساختی، موانع مربوط به کتابداران و موانع مربوط به منابع کتابخانه‌ای (۲۹). نتایج پژوهش نژاد مطوری و همکاران (۱۴۰۱) نشان داد که آمادگی کتابداران کتابخانه‌های عمومی از نظر میزان آشنایی با موضوع‌های سلامت، وب‌سایت‌های سلامت، استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی برای پاسخ‌گویی به نیاز کاربران و مباحث سازماندهی منابع سلامت در سطح مطلوبی قرار ندارد (۳۰). نتایج مطالعه‌ی Flaherty و Kaplan در ارزیابی مواد چاپی در کتابخانه‌های عمومی در حوزه اطلاعات سلامت نشان داد که در کتابخانه‌های عمومی این امکان وجود دارد که منابع اطلاعات سلامت را به صورت آنلاین فراهم کنند و ضروری است که کتابداران به ارتقای سواد سلامت کمک کنند و دسترسی به اطلاعات بهداشتی و به‌موقع را تضمین کنند (۳۱). نتایج پژوهش Basseyni-Salem در بررسی نقش کتابخانه‌های عمومی سلطنتی عمان در ارتقای سواد سلامت در میان اعضای جامعه نشان داد که آگاهی کتابخانه‌های مورد مطالعه و نقش آن‌ها در سواد سلامت ضعیف است و برای ارایه خدمات سلامت از تعداد اندکی منابع استفاده می‌کنند و همچنین

اطلاعات و گزینش آن‌ها، مطابق با نیاز اطلاعاتی کاربر، منابع اطلاعاتی مناسب را در اختیارش قرار دهد (۲۰). از طرفی، رشد سریع دانش و انباشتگی اطلاعات در تمامی زمینه‌های علمی به‌ویژه حوزه سلامت و توسعه شبکه جهانی وب و افزایش اطلاعات غیرمعتبر در این شبکه بر ضرورت وجود متخصصان اطلاع‌رسانی و ارایه خدمات با کیفیت اطلاعات سلامت تأکید دارد و کار و مسئولیت آن‌ها را در گزینش و اشاعه مطلوب اطلاعات سلامت جدی‌تر و مضاعف می‌کند (۲۱). برای اشاعه‌ی اطلاعات سلامت معتبر، مقدماتی در ابعاد مختلف نظر و عمل لازم است که کتابخانه‌ها و کتابداران ضروری است به آن‌ها توجه کنند با توجه به گستردگی و ماهیت ناهمگون کاربران کتابخانه‌های عمومی، شیوه‌های ارایه خدمات به آن‌ها نیز می‌تواند متفاوت و گسترده باشد. در چنین شرایطی، کتابداران کتابخانه‌های عمومی به‌منظور هدفمند و آگاهانه بودن اطلاع‌رسانی به کاربران، سهولت و سرعت دسترسی مراجعان با منابع اطلاعاتی، ناگزیر از اشاعه‌ی گزینشی خدمات اطلاعات پزشکی و سلامت هستند (۲۳ و ۲۲). بر همین مبنا، هدف اصلی از انجام این پژوهش، امکان‌سنجی اشاعه‌ی گزینشی خدمات اطلاعات سلامت در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران بنا بر دیدگاه کتابداران شاغل در این کتابخانه‌ها است. بنابر آنچه که گفته شد، اطلاعات سلامت، ارتباط مستقیمی با کیفیت زندگی در جامعه دارد و می‌تواند در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با سلامت فردی و اجتماعی تأثیرگذار باشد (۵). دستیابی به اطلاعات سلامت روزآمد و متناسب با نیاز افراد بسیار حایز اهمیت است و استفاده از این اطلاعات تأثیر بسزایی در تشخیص، پیشگیری و تصمیم‌گیری در روش‌های درمانی خواهد داشت (۲۴). شواهد حاکی از آن است که کتابخانه‌های عمومی که کاربران آن را جمعیت متنوعی از اقشار مختلف جامعه تشکیل می‌دهد، از جمله مکان‌های مهمی هستند که افراد برای کسب اطلاعات سلامت به آن مراجعه می‌کنند (۲۵). کتابخانه‌های عمومی به عنوان یکی از نهادهایی که طیف وسیعی از کاربران را در بر می‌گیرند و ارتباط گسترده‌تری با جامعه دارند، سهم عمده‌ای را در اشاعه‌ی اطلاعات سلامت افراد جامعه، آگاهی و پیشرفت روزافزون مخاطبان و کاربران خود عهده دارند. از این رو رسالت کتابخانه‌های عمومی فراهم نمودن اطلاعات سلامت مبتنی و متمرکز بر علاقه‌ی گسترده‌ی وسیعی از مخاطبان خود می‌باشد (۲۶). به بیان دیگر، اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت خدمتی است که می‌تواند راه‌حل مناسبی برای جلوگیری از سردرگمی افراد جامعه در مواجهه با رشد روزافزون حجم اطلاعات حوزه‌ی سلامت و فراهم آوری مناسب و متمرکز اطلاعات سلامت براساس درخواست کاربر باشد (۲۷).

قادر به ارائه لینک‌های وب پزشکی یا کارگاه‌های آموزشی در زمینه‌ی سلامت از وب‌سایت‌های کتابخانه نیستند (۳۲). فضای کتابخانه‌ها نیاز به گسترش و کتابداران نیاز به دوره‌های آموزشی در خصوص اطلاعات سلامت دارند. اقدامات مدیریتی، تقویت منابع و آموزش باید در اولویت قرار گیرند. توجه به منابع اطلاعاتی به ویژه در حوزه‌ی اطلاعات سلامت منجر به افزایش سطح آگاهی در جامعه و در نتیجه بهبود وضعیت سلامت و کیفیت زندگی مردم خواهد شد (۳۳).

● چرا کتابخانه‌های عمومی؟

با توجه به نتایج پژوهش رحیمی و همکاران (۱۳۹۷) (۳۴) دلیل انتخاب کتابخانه‌های عمومی نمایان خواهد شد.

این پژوهش به مقایسه‌ی نقش کتابخانه‌های عمومی و کتابخانه‌های دانشگاهی در اشاعه‌ی اطلاعات سلامت می‌پردازد. نتایج حاکی از آن است که: بین کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی از نظر مولفه‌های اطلاعات سلامت در اشاعه اطلاعات سلامت تفاوت معناداری وجود ندارد. این یعنی اشاعه اطلاعات در هر دو نوع کتابخانه ضرورت دارد.

همچنین بین کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی از نظر نتایج حاصل از دریافت اطلاعات سلامت در کتابخانه نیز تفاوت معناداری وجود ندارد؛ که این نشان می‌دهد که در هر دو کتابخانه نتایج حاصل از دریافت اطلاعات سلامت قابل قبول و مطلوب بوده است، همچنین در هر دو جامعه، کاربران بیش‌ترین نتیجه‌ای که از اطلاعات سلامت کتابخانه دریافت نموده‌اند مربوط به کسب اطلاعات درباره‌ی تغذیه سالم است.

بین کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی از نظر استفاده از منابع اطلاعاتی کتابخانه، در کسب اطلاعات سلامت تفاوت معناداری وجود ندارد؛ یعنی بین کاربرانی که از کتابخانه‌های عمومی و کاربرانی که از کتابخانه‌های دانشگاهی برای کسب اطلاعات سلامت استفاده می‌کنند از نظر استفاده تفاوتی وجود ندارد. بین کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی از نظر میزان مفید بودن و صحت منابع اطلاعات سلامت تفاوت معناداری وجود ندارد، یعنی در هر دو جامعه استفاده از منابع اطلاعات سلامت برای افراد مفید واقع شده است (۳۴).

از مرور پیشینه‌ها نیز چنین بر می‌آید که اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات به‌دفعات و باروش‌های متنوع و در سطوح مختلف کتابخانه‌های تخصصی و مراکز آموزش عالی مورد توجه قرار گرفته است. اما مسئله‌ای که در همه‌ی این پژوهش‌ها مغفول مانده است، نقش محوری کتابخانه‌های عمومی در اشاعه‌ی اطلاعات سلامت به

افراد جامعه به‌منظور افزایش سطح عدالت اجتماعی و کاهش هزینه‌های بهداشتی و درمانی است. مطالعات انجام شده در کشور ما نیز حاکی از آن است که به‌رغم اهمیتی که کتابخانه‌های عمومی، در تأمین نیازهای اطلاعاتی عموم مردم جامعه دارند، تاکنون مطالعه‌ای که مسئله‌ی مورد بحث را در این نوع از کتابخانه‌ها بررسی نموده باشد، صورت نگرفته است.

بر همین اساس و با در نظر گرفتن این مهم که همواره استفاده‌ی عملی از اطلاعات سلامت در کتابخانه‌های عمومی آسان نبوده است و در کتابخانه‌های عمومی ایران برای اطلاعات سلامت و خدمات مبتنی بر اطلاعات سلامت جایگاهی را معین نساخته‌اند برنامه و فعالیت خاصی در حوزه‌ی اطلاعات سلامت دیده نمی‌شود (۲۹). پژوهش حاضر بر آن است تا ضمن بررسی توانمندی‌ها، تجهیزات و امکانات کتابخانه‌های عمومی شهر تهران در زمینه‌ی ارائه خدمات اطلاعات سلامت، از طریق نیازسنجی از کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران مبنی بر تمایل آن‌ها به خدمات اطلاعات سلامت، میزان آشنایی آن‌ها از این خدمات و نحوه‌ی ارائه آن و میزان دسترس‌پذیری کتابداران به منابع اطلاعات سلامت چاپی و همچنین پایگاه‌های اطلاعاتی مرتبط با سلامت به بررسی وضعیت ارائه خدمات اطلاعات سلامت در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران بپردازد. برای دستیابی به این هدف پرسش‌های زیر مطرح گردید:

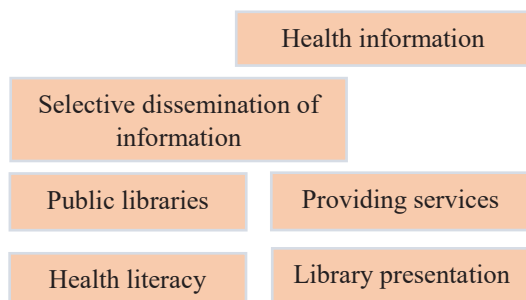
۱. وضعیت منابع اطلاعات سلامت موجود در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران چگونه است؟
۲. میزان آشنایی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران در ارائه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت چگونه است؟
۳. دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران در مورد ضرورت ارائه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت در این کتابخانه‌ها چگونه است؟
۴. از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران میزان استفاده و استقبال کاربران از منابع اطلاعات سلامت موجود در این کتابخانه‌ها چگونه است؟
۵. بنابر دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران، چه مشکلات و موانعی جهت ارائه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت در این کتابخانه‌ها وجود دارد؟

روش بررسی

روش پژوهش به لحاظ هدف از نوع کاربردی و به لحاظ نحوه‌ی گردآوری

مورد مطالعه قرار گرفته‌اند که از مجموع ۱۵۰ پرسش‌نامه‌ی توزیع شده، تمامی پرسش‌نامه‌ها توسط کتابداران تکمیل و عودت داده شد. پرسش‌نامه به صورت الکترونیکی آن را توزیع شد.

همان‌طور که در شکل ۲ مشاهده می‌شود، برای جمع‌آوری مبانی نظری پژوهش و مطالب تکمیلی پایگاه‌های خارجی و داخلی کلید واژه‌های زیر جستجو گردید:

شکل ۲: کلیدواژه‌های جستجو شده

نشان داد که نمره‌ی اثر هر یک از گویه‌ها بالای ۱/۷ بود. برای بررسی پایایی ابزار مطرح شده از شاخص آلفای کرونباخ استفاده شد. جهت بررسی پایایی، مجدداً پرسش‌نامه در اختیار ۳۵ نفر از کتابداران قرار داده شد و مقدار آلفای کرونباخ ۰/۸۶ برآورد شد که نشان‌دهنده‌ی قابل قبول بودن پایایی پرسش‌نامه بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS انجام شد.

یافته‌ها

پاسخ به سوال یک: وضعیت منابع اطلاعات سلامت موجود در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران چگونه است؟
جدول ۱ به وضعیت منابع اطلاعات سلامت موجود در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران پرداخته است.

جدول ۱: وضعیت منابع اطلاعات سلامت موجود

میزان گویه	فراوانی / درصد			
	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد
بیماری‌های عفونی	۱۱۴ (۷۶ درصد)	۳۰ (۲۰ درصد)	۶ (۴ درصد)	۰
بیماری‌های تنفسی	۹۶ (۶۴ درصد)	۳۷ (۲۴/۷ درصد)	۷ (۱۱/۳ درصد)	۰
بیماری‌های گوارشی	۲۳ (۱۵/۳ درصد)	۱۱۴ (۷۶ درصد)	۱۳ (۸/۷ درصد)	۰
بیماری‌های ادراری تناسلی	۳۰ (۲۰ درصد)	۱۱۲ (۷۴/۷ درصد)	۸ (۵/۳ درصد)	۰
بیماری‌های ایدز	۸ (۵/۳ درصد)	۹۹ (۶۶ درصد)	۳۴ (۲۲/۷ درصد)	۰
بیماری‌های سرطان	۵ (۳/۳ درصد)	۱۲۸ (۸۵/۳ درصد)	۱۴ (۹/۳ درصد)	۰
بیماری‌های غدد	۹ (۶ درصد)	۱۲۴ (۸۲/۷ درصد)	۱۷ (۱۱/۳ درصد)	۰

داده‌ها از نوع توصیفی است که به صورت پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری مورد مطالعه، تمامی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران می‌باشد که بر اساس آمار دریافتی از اداره کل کتابخانه‌های عمومی شهر تهران، تعداد کتابداران ۱۵۰ نفر است. مطابق شکل ۱، با توجه به محدود بودن جامعه‌ی پژوهش، نمونه‌گیری صورت نگرفته است و تمامی کتابداران کتابخانه‌های عمومی این شهر

Medline, PubMed, Google Scholar, Emerald, Science Direct, Springer, ProQuest, etc.; National Library of Iran, Noormags, Magiran, Comprehensive Humanities Portal, Irandoc

شکل ۱: پایگاه‌های اطلاعاتی استفاده شده برای جمع‌آوری متون

ابزار گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه‌ی محقق ساخته است و برای بررسی روایی و پایایی پرسش‌نامه از روایی صوری و محتوا و پایایی کرونباخ استفاده شده است. در بررسی روایی محتوا، از ۳ نفر متخصص حوزه‌ی کتابداری درخواست شد تا پس از بررسی کیفی پرسش‌نامه، به هریک از گویه‌های آن براساس اهمیت و ضرورت پاسخ دهند. بعد از انجام روایی محتوا به صورت کیفی، از روش کمی تعیین روایی محتوا بر اساس شاخص‌های CVI و CVR مشخص شد که طبق نظرات متخصصان، مقدار شاخص CVR برای همه گویه‌ها بالاتر از ۰/۶ و مقدار شاخص CVI برای همه گویه‌ها بالاتر از ۰/۸۳ محاسبه شد که نشان داد: گویه‌های مطرح شده از لحاظ روایی محتوا قابل قبول بودند. همچنین روایی صوری پرسش‌نامه در اختیار ۱۵ نفر از کتابداران قرار داده شد تا اهمیت هر گویه را با استفاده از طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای مشخص نمایند. نتایج روایی صوری

بیماری‌های قلبی-عروقی	۶ (۴ درصد)	۴۲ (۲۸ درصد)	۱۰۲ (۶۸ درصد)	۰	۰
بیماری‌های اعصاب	۰	۱۲۷ (۸۴/۷ درصد)	۲۳ (۱۵/۳ درصد)	۰	۰
بیماری‌های ژنتیک	۱۱۴ (۷۶ درصد)	۳۱ (۲۰/۷ درصد)	۵ (۳/۳ درصد)	۰	۰
بیماری‌های رماتیسم و مفاصل	۱۰ (۶/۷ درصد)	۴۱ (۲۷/۳ درصد)	۹۹ (۶۶ درصد)	۰	۰
بیماری آلزایمر	۱ (۷ درصد)	۴۲ (۲۸ درصد)	۱۰۴ (۶۹/۳ درصد)	۳ (۲ درصد)	۰
بیماری‌های زنان	۰	۱۲۶ (۸۴ درصد)	۲۱ (۱۴ درصد)	۳ (۲ درصد)	۰
بیماری تالاسمی	۱۱۰ (۷۳/۳ درصد)	۳۵ (۲۳/۳ درصد)	۵ (۳/۳ درصد)	۰	۰

طبق آن چه که در جدول ۱ بیان شده وضعیت منابع اطلاعات سلامت موجود در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران در اکثر منابع کم و بسیار کم است. منابع اطلاعات سلامت با میزان زیاد و بسیار زیاد در مجموع کمتر از ۵ درصد است. فقط در چهار حوزه، منابع اطلاعات سلامت در حد متوسط وجود دارد. بیماری‌های تالاسمی و عفونی کم‌ترین منابع و بیماری‌های قلبی و آلزایمر بیش‌ترین منابع را دارند.

بالاترین درصد مربوط به بیماری‌های آلزایمر (۷۱/۶ درصد)، بیماری‌های

قلبی-عروقی (۶۸ درصد) و بیماری‌های رماتیسم و مفاصل و کم‌ترین میزان درصد هم مربوط به بیماری تالاسمی (۹۶/۶ درصد)، بیماری‌های اداری تناسل ۹۴/۷ و بیماری‌های گوارشی ۹۱/۳ درصد است.

پاسخ به سوال دوم: میزان آشنایی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران در ارایه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت چگونه است؟ جدول ۲ به میزان آشنایی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران در ارایه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت پرداخته است.

جدول ۲: میزان آشنایی کتابداران در ارایه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت

میزان گویه	فراوانی / درصد				
	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد
آشنایی با موضوع‌های حوزه بهداشت و سلامت عمومی	۲۵ (۱۶/۷ درصد)	۲۷ (۱۸ درصد)	۶۸ (۴۵/۳ درصد)	۲۷ (۱۸ درصد)	۳ (۲ درصد)
آشنایی با خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات	۶۱ (۴۰/۷ درصد)	۵۵ (۳۶/۷ درصد)	۲۴ (۱۶ درصد)	۸ (۵/۳ درصد)	۱ (۰/۷ درصد)
آشنایی با کارگاه‌های حوزه اطلاع‌رسانی پزشکی	۶۶ (۴۴ درصد)	۳۹ (۲۶ درصد)	۳۴ (۲۲/۷ درصد)	۹ (۶ درصد)	۲ (۱/۳ درصد)
آشنایی با دوره‌های آموزشی با موضوع بهداشت و سلامت (تغذیه، بارداری، دیابت و...) در کتابخانه	۴۳ (۲۸/۷ درصد)	۶۴ (۴۲/۷ درصد)	۳۵ (۲۳/۳ درصد)	۴ (۲/۷ درصد)	۳ (۲ درصد)
آشنایی با فعالیت کتابخانه در صفحات فضای مجازی در زمینه اطلاعات سلامت	۳۷ (۲۴/۷ درصد)	۵۰ (۳۳/۳ درصد)	۵۱ (۳۴ درصد)	۱۱ (۷/۳ درصد)	۱ (۰/۷ درصد)
آشنایی با سامانه‌های اطلاعات سلامت مجموعه‌ی «نظام نوین اطلاعات پژوهشی و پزشکی ایران: نوبیا»	۳۷ (۲۴/۷ درصد)	۵۳ (۳۵/۳ درصد)	۵۲ (۳۴/۷ درصد)	۵ (۳/۳ درصد)	۳ (۲ درصد)
آشنایی با سامانه‌ی انتشار نتایج و اخبار پژوهش‌های سلامت	۳۹ (۲۶ درصد)	۵۳ (۳۵/۳ درصد)	۴۶ (۳۰/۷ درصد)	۸ (۵/۲ درصد)	۴ (۲/۷ درصد)
آشنایی با سامانه‌ی اطلاعات مقالات پزشکی ایران	۳۴ (۲۲/۸ درصد)	۶۱ (۴۰/۷ درصد)	۴۴ (۲۹/۳ درصد)	۱۰ (۶/۷ درصد)	۱ (۰/۷ درصد)
آشنایی با سامانه‌ی نشریات علمی پژوهشی پزشکی	۴۷ (۳۱/۳ درصد)	۵۳ (۳۵/۳ درصد)	۳۸ (۲۵/۳ درصد)	۹ (۶ درصد)	۳ (۲ درصد)
آشنایی با سامانه‌ی پایان‌نامه‌های دانشگاه‌های پزشکی	۵۹ (۳۹/۳ درصد)	۴۴ (۲۹/۳ درصد)	۳۷ (۲۴/۷ درصد)	۷ (۴/۷ درصد)	۳ (۲ درصد)
آشنایی با سامانه‌ی مدیریت انتشارات دانشگاه‌های پزشکی	۴۹ (۳۲/۷ درصد)	۶۱ (۴۰/۷ درصد)	۳۰ (۲۰ درصد)	۹ (۶ درصد)	۱ (۰/۷ درصد)

طبق آن چه که در جدول ۲ بیان شده میزان آشنایی کتابداران به موضوع‌های حوزه بهداشت و سلامت عمومی، خدمات اشاعه گزینشی اطلاعات، شرکت کتابداران در کارگاه‌های حوزه‌ی اطلاع‌رسانی پزشکی، آشنایی کتابداران با خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت و میزان برگزاری دوره‌های آموزشی با موضوع بهداشت و سلامت (تغذیه، بارداری، دیابت و...) در اکثرشان بسیار کم

و کم می‌باشد. همچنین میزان آشنایی کتابداران با سامانه‌های پژوهشی و نشریات داخلی بالای ۷۰ درصد بسیار کم و کم است. متوسط رو به بالا، بالاترین درصد آشنایی با موضوع‌های حوزه بهداشت و سلامت عمومی ۶۵/۳ درصد، آشنایی با فعالیت کتابخانه در صفحات فضای مجازی در زمینه اطلاعات سلامت ۴۱/۷ درصد و آشنایی با سامانه‌های اطلاعات سلامت

مجموعه‌ی «نظام نوین اطلاعات پژوهشی و پزشکی ایران: نوپا» ۴۰ درصد و کم‌ترین میزان درصد هم مربوط به آشنایی با خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات ۷۷/۴ درصد، آشنایی با سامانه مدیریت انتشارات دانشگاه‌های پزشکی ۷۳/۴ درصد است پاسخ به سوال سوم: دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران در

رابطه با ضرورت ارایه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت در این کتابخانه‌ها چگونه است؟
جدول ۳ به میزان آشنایی کتابداران با وبسایت‌های داخلی، خارجی و پایگاه اطلاعاتی پاب‌مد پرداخته است.

جدول ۳: میزان آشنایی کتابداران با وبسایت‌های داخلی، خارجی و پایگاه اطلاعاتی پاب‌مد

میزان گویه	فراوانی / درصد				
	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد
وبسایت سلامت «۲۴»	۶۱ (۴۰/۷ درصد)	۴۸ (۳۲ درصد)	۲۷ (۱۸ درصد)	۱۰ (۶/۷ درصد)	۴ (۲/۷ درصد)
وبسایت سلامت و پزشکی مجله «با علم»	۷۳ (۴۸/۷ درصد)	۴۴ (۲۹/۳ درصد)	۲۵ (۱۶/۷ درصد)	۷ (۴/۷ درصد)	۱ (۰/۷ درصد)
وبسایت «بوعلی باب سلامت»	۶۱ (۴۰/۷ درصد)	۴۴ (۲۹/۳ درصد)	۳۳ (۲۲ درصد)	۹ (۶ درصد)	۲ (۱/۳ درصد)
وبسایت مجله پزشکی «دکتر سلام»	۴۷ (۳۱/۳ درصد)	۴۴ (۲۹/۳ درصد)	۴۴ (۲۹/۳ درصد)	۱۱ (۷/۳ درصد)	۴ (۲/۷ درصد)
وبسایت «سبز و سالم»	۶۰ (۴۰ درصد)	۴۳ (۲۸/۷ درصد)	۳۳ (۲۲ درصد)	۹ (۶ درصد)	۵ (۳۳/۳ درصد)
وبسایت‌های خارجی					
وبسایت مدلاین پلاس Medline Plus	۶۳ (۴۲/۷ درصد)	۴۸ (۳۲ درصد)	۳۲ (۲۱/۳ درصد)	۵ (۳/۳ درصد)	۲ (۱/۳ درصد)
وبسایت موسسه ملی بهداشت NIH	۷۴ (۴۹/۳ درصد)	۴۴ (۲۹/۳ درصد)	۲۷ (۱۸ درصد)	۳ (۲ درصد)	۱ (۰/۷ درصد)
وبسایت پاب‌مد Web MD	۷۶ (۵۰ درصد)	۴۱ (۲۷/۳ درصد)	۲۷ (۱۸ درصد)	۳ (۲ درصد)	۳ (۲ درصد)
وبسایت دراگ Drugs	۷۸ (۵۲ درصد)	۳۸ (۲۵/۳ درصد)	۳۰ (۲۰/۳ درصد)	۲ (۱/۳ درصد)	۱ (۱/۷ درصد)
نت دکتر Net Doctor	۷۸ (۵۲ درصد)	۴۴ (۲۹/۳ درصد)	۲۵ (۱۶/۰۷ درصد)	۲ (۱/۳ درصد)	۱ (۰/۷ درصد)
مایوکلینیک Mayo Clinic	۸۸ (۵۸/۷ درصد)	۳۵ (۲۳/۳ درصد)	۲۳ (۱۵/۳ درصد)	۴ (۲/۷ درصد)	۰
خدمات بهداشت و سلامت ملی Direct NHS	۷۹ (۵۲/۷ درصد)	۳۷ (۲۴/۷ درصد)	۲۹ (۱۹/۳ درصد)	۴ (۲/۷ درصد)	۱ (۰/۷ درصد)
Pubmed					
آیا با پایگاه‌های دسترسی آزاد در حوزه پزشکی مانند Pubmed آشنایی دارید؟	خیر ۲۶ (۱۷/۳ درصد)		بله ۱۱۷ (۷۸ درصد)		

طبق آنچه که در جدول ۳ بیان شده کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران آشنایی بسیار کمی با وبسایت‌های داخلی اطلاعات سلامت دارند. اما این کتابداران آشنایی متوسطی با وبسایت‌های خارجی اطلاعات سلامت و آشنایی بسیار کم با پایگاه اطلاعاتی Pubmed دارند.
متوسط رو به بالا، بالاترین درصد وبسایت مجله پزشکی «دکتر سلام» (۳۹/۳ درصد) و کم‌ترین میزان درصد هم مربوط به وبسایت سلامت و پزشکی

مجله «با علم» (۷۸ درصد) است.
پاسخ به سوال سوم: دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران در رابطه با ضرورت ارایه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت در این کتابخانه‌ها چگونه است؟
جدول ۴ به ضرورت ارایه‌ی خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت در میان کتابداران پرداخته است.

جدول ۴: ضرورت ارایه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت

میزان گویه	فراوانی / درصد				
	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد
تا چه میزان علاقه‌مند به ارایه اطلاعات بهداشت و سلامت در خدمات کتابخانه هستید؟	۱۶ (۱۰/۷ درصد)	۲۰ (۱۳/۳ درصد)	۲۵ (۱۶/۷۵ درصد)	۷۸ (۴۸/۲ درصد)	۱۷ (۱۱/۳ درصد)
تا چه میزان اعتقاد دارید که ارایه خدمات گزینشی اطلاعات سلامت در کتابخانه‌های عمومی موجب جذب مخاطبان و افزایش مراجعان خواهد شد؟	۸ (۵/۳ درصد)	۱۳ (۸ درصد)	۱۵ (۱۰/۴ درصد)	۷۶ (۵۰/۹ درصد)	۳۸ (۲۵/۴ درصد)

تا چه میزان ضرورت ارائه خدمات گزینشی اطلاعات سلامت را در کتابخانه‌ی

۵ (۳۳٪ درصد) ۱۳ (۸۷٪ درصد) ۲۵ (۱۶۷٪ درصد) ۶۳ (۴۲٪ درصد) ۴۴ (۲۹۳٪ درصد)

محل خدمت خود احساس می‌کنید؟

در صورت راه‌اندازی خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت، تا چه میزان

۱۶ (۱۰۷٪ درصد) ۱۸ (۱۲٪ درصد) ۴۸ (۳۲٪ درصد) ۴۰ (۲۶۷٪ درصد) ۲۸ (۱۸۶٪ درصد)

با استخدام کتابدار جدید برای این خدمات موافق هستید؟

در صورت راه‌اندازی خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت، تا چه میزان با

۲۲ (۱۴۷٪ درصد) ۱۹ (۱۲۷٪ درصد) ۵۵ (۳۶۷٪ درصد) ۳۵ (۲۳۳٪ درصد) ۱۹ (۱۲۷٪ درصد)

تغییر در شرح وظایف کتابداران برای این خدمات موافق هستید؟

خدمات کتابخانه هستند.

با توجه به جدول ۴ از نظر کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران

پاسخ به سوال چهارم: از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران

میزان ضرورت ارائه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت لازم

میزان استفاده و استقبال کاربران از منابع اطلاعات سلامت موجود در این

است و درصد قابل قبولی را به خود اختصاص داده است و علاقه‌مند به

کتابخانه‌ها چگونه است؟

ارایه خدمات اطلاعات سلامت برای افراد در کتابخانه‌ی خود هستند. ۷۵/۴

جدول ۴ به میزان درخواست‌های مراجعان مربوط به موضوع‌های بهداشت

درصد کتابداران معتقدند که ارائه خدمات گزینشی اطلاعات سلامت در

و سلامت در حوزه‌ی بیماری‌های واگیردار و بیماری‌های غیرواگیردار در میان

کتابخانه‌های عمومی موجب جذب مخاطبان و افزایش مراجعان خواهد شد

کتابداران پرداخته است.

و ۵۹/۹ درصد کتابداران علاقه‌مند به ارائه اطلاعات بهداشت و سلامت در

جدول ۵: میزان درخواست‌های مراجعان مربوط به موضوع‌های بهداشت و سلامت در موزه بیماری‌های واگیر و بیماری‌های غیرواگیر

میزان گونه	فراوانی / درصد			
	بیش از ۲۰ بار در ماه	۱۱-۱۹ بار در ماه	۱-۱۰ بار در ماه	هیچ وقت
بیماری‌های واگیردار				
عفونی	۶ (۴٪ درصد)	۹ (۶٪ درصد)	۲۹ (۱۹/۳٪ درصد)	۴۰ (۲۶/۷٪ درصد)
تنفسی	۴ (۲/۷٪ درصد)	۱۳ (۸/۷٪ درصد)	۳۶ (۲۴٪ درصد)	۲۸ (۱۸/۷٪ درصد)
گوارشی	۶ (۴٪ درصد)	۱۵ (۱۰٪ درصد)	۴۴ (۴۳/۳٪ درصد)	۲۴ (۱۶٪ درصد)
ادراری تناسلی	۴ (۲/۷٪ درصد)	۱۱ (۷/۳٪ درصد)	۳۲ (۲۱/۳٪ درصد)	۴۴ (۲۹/۳٪ درصد)
ایدز	۲ (۱/۳٪ درصد)	۵ (۳/۳٪ درصد)	۱۹ (۱۲/۷٪ درصد)	۶۵ (۴۴/۳٪ درصد)
بیماری‌های غیرواگیردار				
سرطان	۵ (۳/۳٪ درصد)	۱۱ (۷/۳٪ درصد)	۴۰ (۲۶/۷٪ درصد)	۳۵ (۲۳/۳٪ درصد)
غدد	۱۱ (۷/۳٪ درصد)	۱۵ (۱۰٪ درصد)	۴۲ (۲۸٪ درصد)	۱۸ (۱۲٪ درصد)
قلبی - عروقی	۱۲ (۸٪ درصد)	۱۶ (۱۰/۷٪ درصد)	۴۹ (۳۲/۷٪ درصد)	۲۲ (۱۴/۷٪ درصد)
اعصاب و روان	۱۲ (۸٪ درصد)	۹ (۶٪ درصد)	۵۵ (۳۶/۷٪ درصد)	۲۶ (۱۷/۳٪ درصد)
ژنتیک	۳ (۲٪ درصد)	۷ (۴/۷٪ درصد)	۳۰ (۲۰٪ درصد)	۴۹ (۳۲/۷٪ درصد)
زنان و زایمان	۱۱ (۷/۳٪ درصد)	۲۶ (۱۷/۳٪ درصد)	۴۸ (۳۲٪ درصد)	۱۷ (۱۱/۳٪ درصد)
تالاسمی	۲ (۱/۳٪ درصد)	۵ (۳/۳٪ درصد)	۳۱ (۲۰/۷٪ درصد)	۵۸ (۳۸/۷٪ درصد)

بین ۳۹ درصد تا ۴۶ درصد بیماری‌های واگیردار ۱ تا ۳ بار در ماه درخواست دارند.

با توجه به جدول ۵ میزان درخواست‌های مراجعان مربوط به موضوع‌های بهداشت و سلامت در حوزه بیماری‌های واگیر و غیرواگیر نشان می‌دهد که در

بین ۳۲ درصد تا ۶۶ درصد بیماری‌های غیرواگیردار ۱ تا ۳ بار در ماه

هر ماه درخواست برای دریافت اطلاعات سلامت از جانب کاربران وجود دارد

درخواست دارند.

پاسخ به سوال پنجم: بنابر دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران، چه مشکلات و موانعی جهت ارائه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت است. در جدول ۶ به دلایل رایجی خدمات گزینشی اطلاعات سلامت پرداخته

جدول ۶: مشکلات و موانعی جهت ارائه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران

سوال	میزان	فراوانی / درصد
پایین بودن مهارت کتابداران برای ارائه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت	۳۲	(۲۱/۳ درصد)
نداشتن خط‌مشی مدون برای ارائه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت	۳۵	(۲۳/۳ درصد)
دشواری در آموزش و بازآموزی کتابداران برای ارائه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت	۶	(۴ درصد)
عدم استقبال کاربران برای دریافت خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت	۱۰	(۶/۷ درصد)
عدم تمایل کتابداران به ارائه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت	۴	(۲/۷ درصد)
نداشتن فرصت کافی توسط کتابدار برای ارائه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت	۴۳	(۲۸/۷ درصد)
عدم اطلاع و نگرش کافی سازمان مادر نسبت به ارائه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت	۲۰	(۱۳/۳ درصد)

مقابله با بیماری ویروس کرونا داشته باشند. با توجه به جدول ۲ میزان آشنایی کتابداران به موضوع‌های حوزه بهداشت و سلامت عمومی و سامانه‌های پژوهشی اطلاعات سلامت در سطح پایینی است. دسترسی به اطلاعات سلامت روزآمد و متناسب با نیاز کاربران حایز اهمیت است و کتابخانه‌های عمومی در صورتی که با تشکیل کارگاه‌ها و سامانه‌های پژوهشی و وب‌سایت‌های داخلی و خارجی در حوزه سلامت از سردرگمی کاربران جلوگیری نمایند، در درازمدت با شهروندانی سالم در گرو جامعه سالم و در نهایت توسعه‌ی کشور مواجه خواهیم بود.

با توجه به جدول ۳ کتابداران با وب‌سایت‌های داخلی آشنایی کافی ندارند. همچنین میزان آشنایی کتابداران با وب‌سایت‌های بین‌المللی در وضعیت مناسبی قرار دارند. می‌توان این وضعیت را به دلایلی همچون اعتبار کمی پایگاه‌های ایرانی، کم‌کاری کتابداران، عدم توجه جدی سازمان به پایگاه‌های داخلی و خدمات و اطلاع‌رسانی ضعیف پایگاه‌های داخلی نسبت داد. با توجه به این‌که مقالات و داده‌های پژوهشی در هر موضوعی سرشار از اطلاعات یادگیرنده هستند و کتابداران با مرور و مطالعه‌ی این منابع می‌توانند گام‌های مثبت‌تری در ایفای نقش خود بردارند، اما میزان آشنایی کتابداران با سامانه‌های اطلاعات سلامت در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران بسیار پایین است. ۷۸ درصد کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران از بزرگ‌ترین پایگاه منابع سلامت در جهان با عنوان پاب‌مد ناآگاه هستند. فقط ۹ درصد کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود از پایگاه‌های اطلاعاتی حوزه بهداشت و سلامت استفاده می‌کنند.

با توجه به جدول ۶ بنا بر دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران، مشکلات و موانعی جهت ارائه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت در این کتابخانه‌ها وجود دارد. نداشتن فرصت کافی توسط کتابدار برای ارائه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت ۴۳ درصد و نداشتن خط‌مشی مدون برای ارائه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت (۳۵ درصد) از اهم مشکلات و موانعی می‌باشند.

بحث

یکی از مباحث مهم در حوزه‌ی سلامت، دستیابی به اطلاعات سلامت روزآمد و متناسب با نیاز افراد مختلف در جامعه می‌باشد. یکی از این موقعیت‌ها، چگونگی دستیابی افراد به اطلاعات سلامت و در واقع رفتار اطلاع‌یابی سلامت در شرایط بحران و رخداد‌های تنش‌زا است. با توجه به وضعیت کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران از نظر میزان آشنایی کتابداران در ارائه خدمات اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت در چه حدی بوده است؟ با توجه به یافته‌های جدول ۱ وضعیت منابع اطلاعات سلامت موجود در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران در سطح ضعیفی قرار دارد و عدم تخصیص منابع مرتبط با اطلاعات سلامت در بخش مجموعه‌سازی کتابخانه‌های عمومی جامعه را در موقعیت بحران سلامت با مشکلاتی مواجه خواهد کرد؛ مثلاً اگر منابع بیماری‌های تنفسی وجود داشت، کتابداران با مطالعه‌ی آن‌ها و اطلاع‌رسانی به جامعه می‌توانستند کمک شایانی به

پابمد سرشار از منابع جامع و با کیفیت برای حوزه سلامت و بهداشت است و با تکیه بر استفاده از این منابع و به‌کارگیری این منابع می‌توان کتابدار را یک فرد با سواد در حوزه سلامت به جامعه معرفی کرد و کتابخانه‌های عمومی شهر تهران نقش و رسالت خودشان را توسعه و گسترش می‌دهد.

در بررسی وبلاگ‌های کتابخانه‌های عمومی شهر تهران مشخص گردید که هیچ‌کدام از آن‌ها محتوایی مرتبط با اطلاعات سلامت نداشتند که کتابداران بتوانند با شناسایی این وبسایت‌های داخلی و خارجی و آموزش آن‌ها نیاز اطلاعات سلامت مراجعان را برطرف کنند.

با توجه به جدول ۴ نکته‌ی مهم این است که با توجه به عدم منابع حوزه سلامت و عدم آموزش و مهارت در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران اما کتابداران علاقه‌ی بالای ۷۰ درصد برای انجام خدمات اشاعه‌ی گزینی اطلاعات سلامت برای جامعه ابراز داشتند و خود را آمادگی یادگیری و خدمات‌رسانی در حوزه سواد سلامت می‌دانند. نهاد کتابخانه‌ی عمومی کشور می‌تواند با تکیه بر این علاقه و میل کتابداران از آن‌ها حمایت کنند تا در شکل‌گیری یک کتابخانه‌ی عمومی که بتواند خدمات اطلاعات سلامت را به‌خوبی به جامعه انتقال دهد، نقش حمایت‌گری خود را داشته باشد.

کتابداران میزان درخواست مراجعان کتابخانه جهت استفاده از منابع اطلاعات سلامت را ۵۷ درصد رو بالا می‌دانند؛ که خود نشانه‌ای بسیار ضروری برای وجود توجه به منابع سواد سلامت در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران است. این نتایج با پژوهش Wood و همکاران (۲۰۰۰) (۳۵) که تقریباً ۶۰ درصد درخواست به حوزه سلامت مربوط است، همخوانی دارد. نتایج پژوهش حاضر در بررسی سایت‌های داخلی و خارجی در زمینه اشاعه‌ی اطلاعات سلامت ضعیف نشان داده شده است که با مطالعه‌ی Kaplan و Flaherty (۲۰۱۶) (۳۱) همسو بوده چرا که در مطالعه، آن‌ها با ارزیابی مواد چاپی در کتابخانه‌های عمومی در حوزه اطلاعات سلامت نشان دادند که در کتابخانه‌های عمومی این امکان وجود دارد که منابع اطلاعات سلامت را به‌صورت آنلاین فراهم کنند و ضروری است که کتابداران به ارتقای سواد سلامت کمک کنند و دسترسی به اطلاعات بهداشتی و به‌موقع را تضمین نمایند. آگاهی کتابداران کتابخانه‌های عمومی در زمینه‌ی سواد سلامت در حد پایین بوده چرا که قادر به ارایه لینک‌های وب پزشکی یا کارگاه‌های آموزشی در زمینه‌ی سلامت از وبسایت‌های کتابخانه نیستند و با نتایج پژوهش Basseyoni-Salem (۲۰۱۷) (۳۲) همسو بوده چرا که در مطالعه‌ی وی به

بررسی نقش کتابخانه‌های عمومی سلطنتی عمان پرداخته شده و در زمینه‌ی سواد سلامت، کتابداران در سطح پایینی بودند و از تعداد اندکی از منابع کمک گرفته‌اند. در این زمینه کتابداران کتابخانه‌های عمومی باید در کارگاه‌های مرتبط با خدمات اشاعه‌ی گزینی اطلاعات سلامت و دوره‌های سواد سلامت و آموزش با موضوع بهداشت (تغذیه، بارداری، دیابت و...) شرکت کرده و بتوانند با ارتباط با سامانه‌های پژوهشی و نشریات در این حوزه، سطح سواد اطلاعات سلامت خود را بالا برده و از متخصصان و مشاوران حوزه سلامت برای برگزاری کارگاه‌های مرتبط کمک گرفته و در درازمدت با وبسایت‌های داخلی و خارجی در زمینه‌ی پزشکی ارتباط برقرار کنند تا در راستای رفع نیاز اطلاعات سلامت کاربران گام‌های مفیدی بردارند.

مشکلات و موانع اصلی جهت ارایه خدمات اشاعه‌ی گزینی اطلاعات سلامت در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران شامل: نداشتن فرصت کافی توسط کتابداران، نداشتن خط‌مشی مدون برای ارایه خدمات و پایین بودن مهارت کتابداران برای ارایه خدمات می‌باشد. در این سه دلیل یک رابطه‌ی مفهومی وجود دارد و آن این است که وقتی در خط‌مشی یک سازمان اولویت‌ها و خدمات نامشخص باشد و به آن‌ها اشاره نشود، بدون شک کتابداری هم نمی‌تواند خارج از وظیفه و با منابع تهی، خدماتی را ارایه کند و وقتی منابعی و زمان لازم وجود نداشته باشد، بدون شک مهارتی شکل نمی‌گیرد که کتابدار با توجه به آن مهارت بخواهد خدماتی اثرگذار برای اشاعه خدمات اطلاعات سلامت داشته باشد.

نتیجه‌گیری

سلامت مردم با ارزش‌ترین سرمایه در تمامی جوامع است و کارآمدترین روش حفظ و تأمین و ارتقای سلامت بهره‌مندی از اطلاعات با ارزش است. وجود جامعه‌ی سالم منجر به خانواده‌های سالم می‌شود و اطلاعات مناسب و صحیح در حوزه سلامت برای بهبود فرایند خوددرمانی اثر می‌گذارد. از طرفی همه جستجوگران اطلاعات سلامت مهارت لازم برای بازیابی دقیق اطلاعات را ندارند و اینترنت از طرف دیگر دارای منابع اطلاعات دقیق و قابل اعتماد نیست. کتابخانه‌های عمومی سهم عمده‌ای در ارتقای سطح سواد سلامت کاربران بر عهده دارند و کتابداران باید جستجوگران را به اطلاعات قابل اعتماد هدایت کنند و خودشان سعی کنند که به هیچ وجه تجویز پزشکی انجام ندهند. حوزه‌ی اطلاعات سلامت به‌علت این که با جان افراد در ارتباط است و اطلاعات نادرست

در راستای رفع نیاز اطلاعاتی سلامت کاربران که تمایل بیش تری به رجوع به کتابخانه‌های عمومی و استفاده از منابع دارند، باید نهادهای متولی این امر از جمله نهاد کتابخانه‌های عمومی با مراکز پزشکی در جهت تأمین آسان‌تر منابع اطلاعاتی فعالیت کنند.

همچنین کتابداران کتابخانه‌های عمومی در زمینه ارائه خدمات گزینشی اطلاعات سلامت در کتابخانه‌های عمومی، بیش‌تر رغبت نشان دادند که می‌توان نتیجه گرفت که اگر امکانات لازم برای این نوع خدمت در کتابخانه‌ها محقق شود، کتابداران تلاش خواهند کرد که مراجعه‌کنندگان در زمینه‌ی نیاز اطلاعات سلامت را به نتیجه مطلوب برسانند.

می‌توان با توجه به امکانات فنی مناسب کتابخانه‌های عمومی شهر تهران به ایجاد دسترسی سامانه‌ها و وبسایت‌های حوزه‌ی بهداشت و سلامت داخلی و خارجی اقدام کرد و منابع و مدارک اطلاعات سلامت کتابداران را گسترش داد. زمانی که کتابداران دلایل اصلی خود را برای ارائه خدمات اطلاعات سلامت، ارتقای سطح سواد سلامت در جامعه و دسترسی کاربر به اطلاعات سلامت، خاص و موردعلاقه می‌دانند پس به صورت واضح مشخص است که این علاقه می‌تواند بسیار ثمربخش و یاری‌دهنده‌ی افراد و جامعه در امر اطلاعات سلامت باشد و جامعه را به سمتی پیش می‌برد که افراد با اطلاعات بیش‌تر و جامع‌تری نسبت به سلامتی‌شان رفتار مناسب‌تری داشته باشند. اگر به مشکلات و موانع اصلی در ارائه خدمات اطلاعات سلامت توجه نشود کتابخانه‌های عمومی شهر تهران و دیگر شهرها از حجم عظیمی از داده‌های سلامت بی‌بهره می‌مانند و کتابداران سطح سواد اطلاعات سلامت خود و جامعه را در زمینه‌ی سلامت و بهداشت ارتقا نمی‌دهند. در درازمدت، جامعه از ارائه خدمات اطلاعات سلامت توسط کتابخانه بی‌بهره می‌ماند در حالی که در کشورهای پیشرفته یکی از کانال‌های اشاعه اطلاعات سلامت کتابخانه است.

تشکر و قدردانی

مقاله‌ی حاضر برگرفته از یک طرح تحقیقاتی به کد اخلاق IR.UMSHA.REC.1401.1091 است که در کمیته پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی همدان به تصویب رسید. از همه‌ی نویسندگان، اعضای اجرایی نشریه پی‌اورد سلامت و داوران محترم که در انجام این پژوهش یاری داده‌اند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

بدون تخصص پزشکی از سمت کتابداران گمراهی مراجعان را همراه خواهد داشت، بنابراین کتابداران باید بتوانند مانند پلی اطلاعات موثق و با اعتبار را از طریق سایت‌های داخلی و خارجی در حوزه پزشکی در اختیار کاربران قرار داده و از تجویز اطلاعات بی‌مورد خودداری کنند.

با توجه به گستردگی و ماهیت ناهمگون کاربران کتابخانه‌های عمومی، شیوه‌ی ارائه خدمات به آن‌ها هم می‌تواند گسترده باشد. در این پژوهش کتابداران کتابخانه‌های عمومی به منظور هدف‌مند کردن و آگاهانه بودن اطلاع‌رسانی به کاربران، سهولت و سرعت دسترسی مراجعان با منابع اطلاعاتی ناگزیر از اشاعه‌ی گزینشی اطلاعات سلامت هستند.

اشاعه‌ی اطلاعات سلامت به افراد جامعه به منظور افزایش سطح عدالت اجتماعی و کاهش هزینه‌های بهداشتی و درمانی در کتابخانه‌های عمومی مغفول مانده است. وضعیت نامناسب منابع اطلاعات سلامت، عدم آشنایی کامل کتابداران به موضوع‌هایی در حوزه بهداشت و سلامت عمومی، شرکت نکردن کتابداران در کارگاه‌هایی با حوزه اطلاعات پزشکی و اشاعه‌ی گزینشی آن، پایین بودن برگزاری دوره‌های آموزشی با موضوع بهداشت و سلامت (دیابت، تغذیه، بارداری و...) و آشنا نبودن کتابداران با سامانه‌های پژوهشی و نشریات داخلی مرتبط با سلامت، مشکلاتی در حوزه‌ی اشاعه‌ی گزینشی برای خدمات اطلاعات سلامت است. در پایان، کتابخانه‌های عمومی به عنوان یک پلتفرم عمل کرده و با ارتباط متخصصان و مشاوران حوزه سلامت برای برگزاری کارگاه‌های سخنرانی در کتابخانه‌های عمومی منجر به ارتقای سطح سواد سلامت و در نهایت به وجود آمدن جامعه سالم در درازمدت خواهد شد.

زمانی که کتابداران در خدمت‌رسانی اطلاعات سلامت نسبت به جامعه ناتوان باشند، حجم عظیمی از مراجعه‌کنندگان خود را از دست می‌دهند و در میدانی که می‌تواند نقش پررنگی داشته باشند، عملاً نمی‌توانند خدمتی صورت دهند و این نقطه ضعف‌های بالایی برای خدمات‌رسانی کتابخانه‌های عمومی شهر تهران هستند. زمانی که در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران منابع سلامت و بهداشت به تعداد کافی موجود باشد و در کنار این موجودیت منابع، آموزش نیز باشد، بدون شک نقش کتابداران اثرگذارتر و سازنده‌تر خواهد بود. تشویق کتابداران به آشنایی و مطالعه‌ی سامانه‌ها و وبسایت‌های اطلاعات سلامت در سواد اطلاعاتی کتابداران تأثیر مثبت داشته و آنان می‌توانند خدمات ارزشمندی را به مراجعان ارائه کنند.

References

1. Khosravi AR, Mahmoodi N, Basirian-Jahromi R & Hajivandi A. A new approach to public libraries in providing health information services: A case study of public libraries located in Bushehr. *Library and Information Science Research* 2018; 7(2): 23-40[Article in Persian].
2. Rahimi S, Feizi M & Hoseini SM. Library and dissemination of health information. *Human Information Interaction* 2018; 5(2): 103-12[Article in Persian].
3. Koren M. Working for a healthy society, Health Information in Public Libraries in the Netherland. Available at: <https://repository.kulib.kyoto-u.ac.jp/dspace/bitstream/2433/44043/1/edle0703.pdf> 15-22. 2006.
4. Zamani M, Rahmanian V, Namdar A & Marzban A. Evaluation of abundant self-management information resources in diabetic patients of Jahrom city in 2018. *Iranian Journal of Diabetes and Metabolism* 2020; 21(5): 276-86[Article in Persian].
5. Bigdeli Z, Hayati Z, Heidari GR & Jowkar T. Place of internet in health information seeking behavior: Case of young internet users in Shiraz. *Human Information Interaction* 2016; 3(1): 67-78[Article in Persian].
6. Riahinia N, Azimi A & Haseli D. Public libraries' services, potentials, opportunities and challenges in providing health information: A systematic review. *Research on Information Science and Public Libraries* 2022; 28(3): 274-90[Article in Persian].
7. Guard R, Fredericka TM, Kroll S, Marine S, Roddy C, Steiner T, et al. Health care, information needs, and outreach: Reaching Ohio's rural citizens. *Bulletin of the Medical Library Association* 2000; 88(4): 374-81.
8. Spatz MA. Providing consumer health information in the rural setting: Planetree health resource center's approach. *Bulletin of the Medical Library Association* 2000; 88(4): 382.
9. Becker S, Crandall MD, Fisher KE, Kinney B, Landry C & Rocha A. Opportunity for all: How the American public benefits from internet access at US libraries. USA: Institute of Museum and Library Services; 2010: 108.
10. Okhovati M, Sharifpoor E, Hamzehzadeh M, Shahsavari M & Soltan-Shahi M. The role of public libraries on Kerman health information seeking behavior. *Journal of Health and Biomedical Informatics* 2016; 3(1): 48-56[Article in Persian].
11. Luo L & Park V. Preparing public librarians for consumer health information service: A nation-wide study. *Library and Information Science Research* 2013; 35(4): 310-7.
12. Sabahi A, Ahmadian L, Ansari R, Salehi F & Mirzaei M. The viewpoint of patients with cardiovascular disease regarding the importance of health knowledge acquisition and its role in the treatment process. *Health Information Management* 2017; 13(6): 394-8[Article in Persian].
13. Kortum P, Edwards C & Richards-Kortum R. The impact of inaccurate internet health information in a secondary school learning environment. *Journal of Medical Internet Research* 2008; 10(2): e17.
14. Pomerantz KL, Muhammad AA, Downey S & Kind T. Connecting for health literacy: Health information partners. *Health Promotion Practice Journal* 2010; 11(1): 79-88.
15. Keselman A, Smith CA & Hundal S. Library workers 'personal beliefs about childhood vaccination and vaccination information provision. *Journal of the Medical Library Association* 2014; 102(3): 205-10.
16. Ari R. Importance and role of libraries in our society. *National Journal of Interdisciplinary Studies* 2017; 2(1): 59-65.
17. Omeluzor SU, Nwaomah AE, Molokwu UE & Sambo AS. Dissemination of information in the COVID-19 era in university libraries in Nigeria. *Sage Journals, IFLA Journal* 2022; 48(1): 126-37.
18. Adetayo AJ. Artificial intelligence chatbots in academic libraries: The rise of ChatGPT. *Library Hi Tech News* 2023; 40(3): 18-21.

19. Madu AU, Haruna B & Rajapakse GS. Impact of user characteristics in the intention to use the library: An SEM approach. *International Journal of Library Science* 2019; 17(1): 36-51.
20. Radfar HR. Capabilities of web in selective dissemination of information. *Librarianship and Information Organization Studies* 2006; 17(2): 161-70[Article in Persian].
21. Rui JR. Health information sharing via social network sites (SNSs): Integrating social support and socioemotional selectivity theory. *Health Communication* 2023; 38(11): 2430-40.
22. Joulahi L, Babalhavaeji F & Hariri N. Health promotion by setting up medical and health information services in public libraries: A qualitative approach. *The Scientific Journal of Rehabilitation Medicine* 2016; 5(2): 9-19[Article in Persian].
23. Mc-Menemy D, Robinson E & Ruthven I. The impact of COVID-19 lockdowns on public libraries in the UK: findings from a national study. *Public Library Quarterly* 2023; 42(1): 92-110.
24. Soroya SH, Farooq A, Mahmood K, Isoaho J & Zara SE. From information seeking to information avoidance: Understanding the health information behavior during a global health crisis. *Information Processing and Management* 2021; 58(2): 102440.
25. Ntlotlang T & Grand B. The role of libraries in the dissemination of health information in Botswana. *Library Review* 2016; 65(4-5): 320-49.
26. Khajeali-Jahantighi Z & Omidkhoda M. Identifying health-based services in Iranian Public Libraries during the Corona Crisis (Corona and Post-corona era): Public health information system. *Journal of Studies in Library and Information Science* 2022; 14(Special Issue: COVID-19): 54-72[Article in Persian].
27. Hasanzadeh M. Health promotion library: library communication with people. Available at: https://www.modares.ac.ir/en-pro/academic_staff/hasanzadeh. 2020 .
28. Luo L. Health information programming in public libraries: A content analysis. *Public Library Quarterly* 2018; 37(3): 233-47.
29. Andalib-Kondori M, Nakhoda M & Esmaeili-Givi MR. Designing health information services model in Tehran's public libraries. *Research on Information Science and Public Libraries* 2022; 28(4): 466-48[Article in Persian].
30. Nezhad Matouri R, Kohi-Rostami M, Dashtafkan AR, Habibian M & Momtazan M. Readiness level of librarians and public libraries affiliated to Abadan University of medical sciences for providing health information. *Journal of Modern Medical Information Sciences* 2023; 8(4): 324-35[Article in Persian].
31. Flaherty MG & Kaplan SJ. Health information: Print materials assessment in public libraries. *Reference Services Review* 2016; 44(2): 163-77.
32. Bassyoni-Salem NM. Public libraries role in promoting health awareness in sultanate of Oman. Indonesia: *International Conference on Chemical, Agricultural, Biological and Health Sciences*, 2017.
33. Joulahi L, Hashemi-Madani N, Sedighi Z & Emami Z. Designing of the health information model in Iranian public libraries. *Journal Libri* 2023; 73(3): 209-23.
34. Rahimi S, Feizi M & Hoseini SM. Library and dissemination of health information. *Human Information Interaction* 2018; 5(2): 103-12.
35. Wood FB, Lyon B, Schell MB, Kitendaugh P, Cid VH & Siegel ER. Public library consumer health information pilot project: Results of a national library of medicine evaluation. *Bulletin of the Medical Library Association* 2000; 88(4): 314-22.

Study the Status of Providing Health Information Services in Public Libraries in Tehran

Maryam Andalib Kondori¹ (M.S.), Ahmadreza Varnaseri² (M.S.), Maryam Ghanbari Khoshnood³ (M.S.), Seyed Abedin Hoseini Ahangari* (Ph.D.), Mohammad Karim Saberi⁵ (Ph.D.), Hamid Bourghi⁶ (Ph.D.)

1 Master of Science in Information Science and Knowledge, School of Management, University of Tehran, Tehran, Iran

2 Ph.D. Candidate in Information Science and Knowledge, School of Management, University of Tehran, Tehran, Iran

3 Ph.D. Candidate in Medical Library and Information Science, Department of Medical Library and Information Sciences, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

4 Assistant Professor, Department of Medical librarianship & Information Science, School of Paramedicine, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran

5 Associate Professor, Department of Medical librarianship & Information Science, School of Health, North Khorasan University of Medical Sciences, North Khorasan, Iran

6 Assistant Professor, Department of Health Information Technology, School of Paramedical, Hamedan University of Medical Sciences, Hamedan, Iran

Abstract

Received: 24 Aug. 2023

Accepted: 31 Dec. 2023

Background and Aim: This research aimed to study the status of providing health information services in public libraries in Tehran, which was conducted based on the views of librarians working in these libraries.

Materials and Methods: The research method was applied in terms of its purpose and descriptive in terms of data collection, which was conducted as a survey. The statistical population was 150 librarians of public libraries in Tehran. The tool for collecting information was a researcher-made questionnaire. Data analysis was done using SPSS statistical software..

Results: The status of health information resources available in public libraries of Tehran is low and very low in most sources. The level of familiarity of librarians with health and public health issues is %20. The level of familiarity of librarians with selective dissemination of health information services is low and very low with %77.4. The participation rate of librarians in medical information workshops is faced with the non-participation of %70 of librarians. The familiarity of librarians with the services of selective distribution of health information is low and very low. %60 of librarians are not familiar with medical information systems. The percentage of familiarity of librarians with internal medical websites is %60-78 weak. The percentage of familiarity of librarians with foreign international websites in the field of health is average. Librarians consider the main reason for providing selective health information services to improve the level of health literacy in the society. Also, the main obstacle to providing health information dissemination services is the librarian not having enough time to provide services.

Conclusion: The country's public libraries should consider measures to familiarize librarians with the field of health information and implement policies in this field. Considering the appropriate technical facilities of public libraries in Tehran, it is possible to create and access internal and external health systems and websites. and expanded the sources and documents of librarians' health information.

Keywords: Health Information, Public Library, Tehran City, Selective Dissemination Services

* Corresponding Author:
Hoseini Ahangari SA
Email:
A.ahangari@umsha.ac.ir